

<https://doi.org/10.3176/hum.soc.sci.1982.2.03>

EESTI NSV RIIKLIKU KUNSTIINSTITUUDI ÕPPEEKSPEDITSIOONIDE MATERJALE

Toimetusest. Andes meie käesolevas ajakirjanumbris ruumi ENSV Riikliku Kunstiinstituudi üliõpilaste välipraktika tulemusena valminud kirjutistele, mis käsitlevad mõnede soome-ugri väikerahvaste etnilist kultuuri, lähtus toimetuskoleegium seisukohast, et nii ainevaldkond ise kui ka tulevaste loovkunstnike tehtud töö vääriavad laiemal lugejaskonnal tähelepanu. Eriti huvitav peaks olema rikkalik, suures osas unikaalne illustreeriv materjal, enamasti joonistatud-pildistatud ehedas etnograafilises keskkonnas. Tänapäeva kiiresti tehniseerivas maailmas, kus spontaanne rahvakunst paratamatult hääbib, omab selline materjal erilist väärtust.

Valimiku on koostanud õppeekspeditsioonide üldjuhendaja, ERKI dotsent Kaljo Põllu, kirjutisi on retsenseerinud akadeemik Paul Ariste, ajaloodoktor Ants Viires, filoloogiadoktor Arvo Laanest ja filoloogiakandidaat Karl Kont. Kogu ekspeditsioonidelt kaasatoodud võimalikku teaduslikku väärtust omav materjal on üle antud Eesti NSV Riiklikule Etnograafiamuuseumile Tartus.

SAATEKS

Uute, efektiivsemate vormide rakendamine õppe- ja kasvatustöös on tänapäeva kõrgkoolile vajalik ja iseloomulik. Eesti NSV Riiklikus Kunstiinstituudis on üheks selliseks vormiks mõõtmispraktikaga seotud õppeekspeditsioonid tarbekunsti jt. erialade üliõpilaste valikgrupile. Nende korraldamine sai alguse 1978. aastal dotsent Kaljo Põllu algatusel. Instituudi spetsiifika ja erialade rohkust arvestades on ekspeditsioonid planeeritud komplekssetena, mis annab kahtlemata paremaid tulemusi, kuid paneb juhendajatele suurema koormuse, eeldab neilt tõelist entusiasmist.

Et uus töövorm on end õigustanud, selles ei ole enam kellelgi kahtlust. Peale õppeplaanis oleva mõõtmispraktika on ekspeditsioonidel hindamatu väärtus noorte kunstnike maailmavaate kujundamisel, nende kasvatamisel internatsionalismi, rahvaste sõpruse ja nõukogude patriotismi vaimus. Seejuures ei piirdu ekspeditsioonide kasvatuslik osa ainult neist osavõtjatega, vaid hõlmab tunduvalt laiemat üliõpilasauditooriumi, sest kogutud materjalide alusel korraldatakse näitusi, teaduslikke konverentse ja erialaringide ettekandekoosolekuid. Ühtlasi rikastab see instituudi ÜTU tegevust. Paljud kogutud materjalid, referatiivsed ja uurimuslikud üliõpilastööd omavad püsivat väärtust Nõukogude Liidu väikerahvaste etnilise ajaloo ja kultuuri tundmaõppimise seisukohast.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, mis tähistas otsustavat pöört kogu tsaristliku Venemaa rahvaste saatuses, muutis tundmatuseni ka allpool käsitletud rahvaste elu: nad astusid sõna otseses tähenduses sugukondlikust korrast sotsialistliku ühiskonna ehitamise teele. Nõuko-

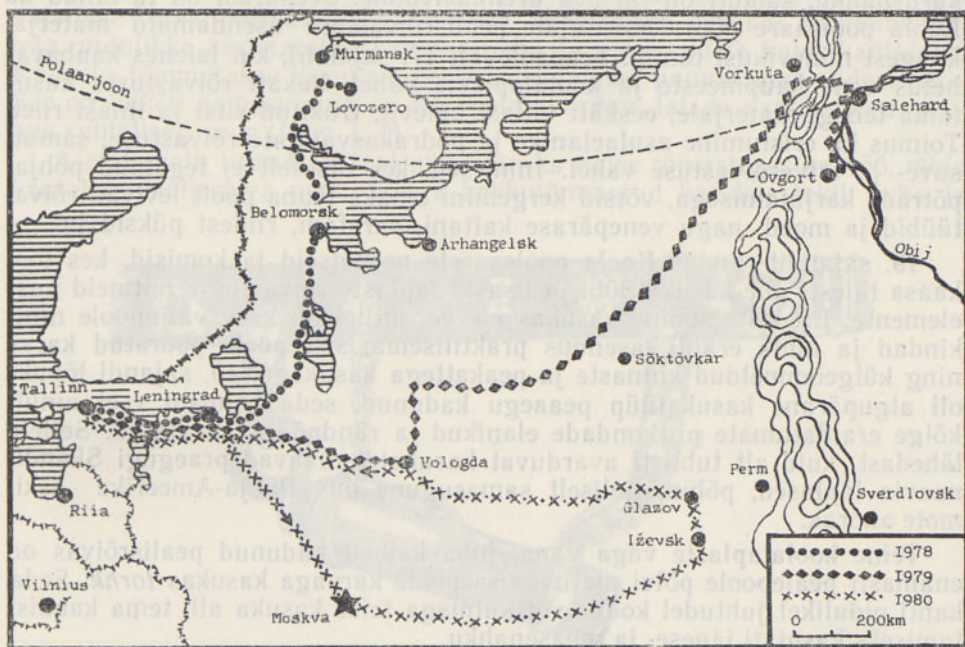
gude võimu ajal on toimunud suured muutused nii sotsiaalses mõttes kui ka majanduse ja kultuuri alal. Hantidel, keda 1979. aasta rahvaloenduse andmeil oli 21 000, on (koos mansidega) oma autonoomne ringkond, udmurtidel (arv 714 000) autonoomne sotsialistlik vabariik. On loodud oma kirjakeel, ilmub emakeelseid õpikuid ja ilukirjandust, populaarsed on emakeelsed raadiosaated. On loodud võimalused ka siinkäsitletuist kõige väiksema rahva, koolalaplaste (1979. aastal 1900 inimest) keele ja kultuuri säilimiseks. Lääne-Siberi rahvaste elus omavad erilist tähtsust need hiigeltööd, mis said alguse 1960-ndatel aastatel seoses suurte nafta- ja gaasimaardlate avastamisega Tjumeni oblastis. Andes hinnangu nafta-uudismaalaste tööle, ütles NLKP Keskkomitee peasekretär L. Brežnev partei XXV kongressil: «Selles karmis piirkonnas tehtu ja tehtav on tõeline kangelastegu. Kodumaa imetleb ja austab sügavalt neid sadu tuhandeid inimesi, kes seda kangelastegu sooritavad.»

On loomulik, et moodsa kiiretempolise elu sissetung toob kaasa uue elulaadi, mille ees endine kogu oma ainulaadsuses paratamatult taandub. Et midagi sellest talletuks maailma kultuurivaramusse, selles on tahtnud kaasa aidata ka ERKI ekspeditsioonid.

Lubatagu mul siiralt tänada akadeemik Paul Aristet, ajaloodoktor Ants Viirest, filoloogiadoktor Arvo Laanestit ja filoloogiakandidaati Karl Konti, kel leidis aega ja heatahtlikku suhtumist allpool avaldatud artiklite retsenseerimisel, niisamuti ENSV Teaduste Akadeemia Ühiskonnateaduste Osakonda ja ajakirja «ENSV TA Toimetised» toimetuskolleegiumi võimaluse eest ekspeditsiooni tulemusi avaldada. Loodan, et kasu sellest on mitmepoolne. Olgu allpool avaldatu ühtlasi kunstiinstituudi tagasihoidlikuks panuseks NSV Liidu moodustamise 60. aastapäevaks.

Prof. Jaan VARES

ENSV Riikliku Kunstiinstituudi rektor

Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi õppeekspeditsioonide marsruudid